

Yttrande över Landsbygdkommittén betänkande (SOU 2017:1)

Sammanfattning

Tankesmedjan 60 Plus är ett nätverk av seniorer med chefserfarenhet från näringsliv och offentlig sektor som erbjuder och förmedlar praktisk och teoretisk kompetens och erfarenhet. Vi är en av få tankesmedjor i landet som är helt oberoende från politiska organisationer och intresseorganisationer.

I vårt yttrande över utredningen vill vi betona vikten av att kompetensförsörjning och högre utbildning i ökad utsträckning kommer landsbygden till del. I detta sammanhang är en ökad digitalisering av stor betydelse. Men den är viktig också utifrån flera andra aspekter. Vi saknar ett samhällsekonomiskt perspektiv på ökad bredbandsutbyggnad i utredningen. Ett annat område som vi tar upp gäller samarbete i stället för koncentration till större orter.

Kap. 3 Digital kommunikation och transportinfrastruktur

I utredningen förs ett ingående resonemang om fördelarna med bredbandsutbyggnad för hushåll, företag och myndigheter i landsbygderna. Men en sådan utbyggnad har även positiva externa effekter för hushåll, företag, myndigheter med flera som redan finns på nätet och har tillgång till bredband med hög kapacitet. Deras transaktionskostnader minskar, kundunderlaget ökar och olika typer av samhällsservice kan erbjudas nya grupper till låg kostnad. Inom snabbt växande digitala områden som e-hälsa, digitalt lärande och e-handel är tillgång till bredband med hög kapacitet av avgörande betydelse.

Vi saknar i utredningen en samhällsekonomisk analys av bredbandsutbyggnad i landsbygderna. Med hänvisning till de betydande positiva externa effekter som finns inom detta område, skulle en sådan analys med stor sannolikhet ha förstärkt argumenten för en snabbare utbyggnad av bredband med hög kapacitet.

Kap. 4 Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är avgörande för den ekonomiska tillväxten och utveckling av samhället. Samtidigt finns det delar i Sverige med behov av kompetensförsörjning, men där det också kan skapas kompetensförsörjning. Det finns således både ett rekryterings- och kunskapsbehov till landsbygderna. Dessutom kan kompetens skapas och utvecklas i mindre orter på landsbygden, vilket skapar nytta för övriga landsdelar. Kompetens har även betydelse för en åldrande befolkning i landsbygderna. Dels finns det behov av att tillföra kunskap och information till dem, dels finns det kompetens hos dessa personer som det kan var viktigt att förmedla till övriga delar av landet.

För att denna kunskap och kompetens skall förmedlas är det digitala perspektivet helt centralt och måste ha hög prioritet. Om det skall kunna genomföras i ett helhetsperspektiv är förslaget om att bygga ut bredband helt avgörande. Det bör tas ett snabbt beslut som skall följas av ett genomförande i högt tempo.

Det som står skrivet i utredningen om den högre utbildningen är positivt. Idag är det en spridning av de svenska lärosätena. Genom att komplettera den struktur som finns inom universitets- och högskolesektorn med en bredare infrastruktur med ökad tillgänglighet säkerställs kompetensförsörjningen i landsbygderna. Vi stödjer kommitténs förslag om att lärosätena får i uppdrag att öka tillgängligheten för högre utbildning i hela landet. Att skapa lärcentra och utbildningscentra i kommuner i FA-regioner utan lärosäten är positivt, liksom regionala kompetensplattformar.

Som det står i utredningen är den eftergymnasiala utbildningen också viktig för vuxenutbildningen och det livslånga lärande. Idag studeras det vid universitet och högskolor allt högre upp i åldrarna. Det finns således utbildningsbehov för personer som fortfarande är verksamma allt senare i livet och bor på orter där det inte finns högre utbildning.

Detta geografiska perspektiv med en ökad spridning av lärosätena bör emellertid kompletteras med en tydligare satsning på det digitala lärandet. I utredningen nämns distansutbildningar ur ett positivt perspektiv och att de är viktiga som komplement till campusutbildningar. I utredningen står "till distansutbildning räknas webbaserad utbildning, men även utbildning med några få fysiska möten". Det står också att "Lärcentren organiseras som studiecentra, IT-centra, kommunala nätverk för IT-baserad utbildning och lokala campus." Däremot finns inget beskrivet om det digitala lärandet. För distansutbildning är det givetvis nödvändigt med ett väl utvecklat digitalt lärandet. Utvecklingen av e-litteratur är också en viktig komponent. För forskningen är databaser, e-tidskrifter mm helt centralt och fungerar bra, men vad gäller kurslitteratur finns mycket som behöver förbättras innan e-litteratur fungerar tillfredsställande.

I detta perspektiv med en ökad spridning av lärosätenas geografiska placering är det digitala – såväl vad gäller själv lärandet som utbildningsmaterial - helt centralt. Det är således ett bra tillfälle att accelerera den digitala utvecklingen i den svenska högskolesektorn.

Yrkesutbildningar nämns, men det bör också tilläggas att inom utbildning på grundskole- och gymnasienivå kan det digitala lärandet få en allt större betydelse, inte minst i landsbygderna.

Kap. 6 Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

Samordning och effektivisering leder nästan alltid till att man koncentrerar verksamhet till färre platser. Administration och service på många små orter flyttas till en större ort.

En alternativ väg är att genomföra samordning och effektivisering genom samarbete, inte genom koncentration till en större ort. Olika kommunala tjänster kan t ex samordnas på olika små och stora orter. En viss ort får ansvar och resurser för en viss tjänst för hela regionen, men andra tjänster får man från andra orter. Detta sker redan idag, men i för liten skala. Det är betydligt vanligare inom näringslivet. Som ett exempel kan nämnas att ABB-koncernen på 90-talet samordnade sin service på 12 kontor/verkstäder i Sverige genom att ge var och en ansvar för någon specifik servicetjänst. Vi föreslår att Regeringskansliet i det fortsatta beredningsarbetet närmare analyserar denna fråga.

Stockholm 2017-03 21

Dan Brändström

Ordförande Tankesmedjan 60 Plus